

Pouk, ki navduši

Fotomontaža kot komponiranje oblik za veselo domišljijско izražanje v 3. razredu osnovne šole

Marjana Prevodnik
Osnovna šola Hinko
Smrekar

Povzetek: Razvijanje domišljije je ena temeljnih nalog učitelja v vsem osnovnošolskem obdobju. Predmet likovna umetnost nudi obilico možnosti za njeno razvijanje. V prispevku je predstavljen primer tovrstne likovne naloge iz meseca maja 2015, v kateri so učenci na spontan, vesel in humoren način reševali likovni problem komponiranja na podlagah večjih mer. Učiteljica je nalogo izkoristila tudi za sprotno preverjanje govornih in pisnih jezikovnih zmožnosti mladih likovnih ustvarjalcev. **Ključne besede:** fotomontaža, lepljenka, razredni učitelji likovno umetnostne vzgoje, humor. **Photomontage as the Composing of Shapes for a Cheerful Expression of Imagination in the 3rd Grade of Primary School. Abstract:** Developing imagination is one of the fundamental tasks of a teacher throughout the primary school period. The subject of art provides many possibilities for its development. The paper presents an example of such an art assignment from May 2015, in which pupils were solving an art problem of composing on larger backgrounds, in a spontaneous, cheerful and humorous way. The teacher also used this assignment to test the verbal and writing language skills of the young artists. **Key words:** photomontage, cardboard, classroom teachers of art education, humour.

Uvod

Poleg razvijanja sposobnosti in spretnosti opazovanja, predstavljalivosti, spomina ter likovnega mišljenja je tudi razvijanje domišljije ena od temeljnih učiteljevih nalog. Tega se zavedam tudi sama, zato je kar nekaj likovnih nalog v šolskem letu zasnovanih v tej smeri.

V prispevku predstavljam izvedbo blok učne ure, ki je po mojem mnenju uspela nad mojimi pričakovanji. Letos poučujem učence že tretje leto, zato dokaj dobro poznam likovne zmožnosti vsakega od mojih tretješolcev, tako da jim od časa do časa ponudim likovne naloge, ki so na videz netipične za to starost. Tako se mi je najprej zdela zamisel o nalogi komponiranja, ko različne fotografije razrežemo/raztrgamo na dele in nato sestavimo v

ново kompozicijo z novimi pomeni (kolaž z lepljenjem fotografij oziroma delov teh v novo smešno likovno celoto) prezahtevna za moje učence. Za nasvet sem zaprosila pedagoškega svetovalca za likovno vzgojo in umetnost na Zavodu RS za šolstvo, ki me je lahko le še prepričal, da tovrstna naloga ni prezahtevna za toliko stare učence.

Fotomontaža

Fotomontažo lahko opredelimo kot likovno tehniko, pri kateri več različnih fotografskih virov sestavimo ali zmontiramo v neko novo pomensko celoto, v fotografsko likovno podobo (več v Žižek, 2014). Pri tem uporabljamo klasične tehnike lepljenja ali digitalne načine sestavljanja s pomočjo programskega orodja photoshop in drugih orodij.

Ime fotomontaža uporabljamo tudi za imenovanje likovnega dela. Ime izhaja iz dvajsetih let prejšnjega stoletja in je povezano z izrazom montaža, ki ima več pomenov. V procesu ustvarjanja fotomontaže izbiramo različne likovne jezike, glede na naše strokovno-pedagoške potrebe določene likovne naloge. Enkrat poudarjamo različne vidike komponiranja (tako kot v tej nalogi enega od teh), drugič posamezne prvine likovnega jezika, kot so črta, barva, oblika, prostor, svetlo-temno, tekstura, tretjič enega ali več kombiniranih načinov urejanje teh prvin v namensko likovno celoto. Te likovne probleme izbiramo starostni in likovno razvojni stopnji učencev primerno. Pravimo, da otroci tam nekje do 10. leta starosti rešujejo likovne probleme spontano, med delom samim, učitelj pa o njih govori pri ogledu dokončanih likovnih del. Kasneje so otroci zmožni zavestnejšega reševanja likovnih problemov.

Kako so potekale priprave na pouk?

Učenci so od doma prinesli fotografije iz različnih časopisov, revij, reklamnih oglasov in koledarjev, še prej pa sem sestavila elemente učne priprave (glej tabelo). Učencem sem za motivacijo v uvodnem delu ure prikazala dve otroški »humoristični likovni fotomontaži« in reprodukcijo odraslega ustvarjalca ter jim nakazala vse potrebno. Težav z razdelitvijo v skupine ni bilo, učenci so se razporedili sami, v skupine od dva do pet. Nihče ni ostal sam. Par učencev (v dveh skupinah od sedmih) v začetku ni razumelo navodil – so le izrezovali in lepili, ne da bi te dele sestavljali v novo, humorno in futuristično obliko – zato sem jim pomagala z dodatnimi nasveti in priporočili. Dve učenki sta navkljub dodatnim navodilom delali po svoje, kar sem tolerirala, saj sta pri delu zelo uživali, se

smejali zamisliti ene in druge v procesu dela, in sta, prav tako likovno komponirali! Vsi učenci so po navodilih zapisali nekaj povedi o svojem delu, kar mi je spet dalo priložnost za preverjanje njihovih pisnih zmožnosti (korelacija s slovenščino). Nekaj zapisov predstavljamo spodaj, ob likovnih delih avtorjev.

Ob zaključku smo vsa dela vrednotili po zastavljenih merilih, učenci so pripovedovali o svojem doživljanju ob delu, kaj manjka kakšni kompoziciji (npr. da je ponekod na listu preveč praznega prostora ...), kaj so se naučili in kaj bi dodali naslednjič, če bi nadaljevali z delom.

Zaključek

Temeljni procesni cilj¹ – razvijanje domišljije – je bil več kot dosežen, kar pa je bilo še posebej omembe vredno, je bilo navdušenje učencev, ki so se ob delu in po njem, smejali svojim rešitvam in poskusom sošolcev. Fotomontaža se je izkazala za neverjetno uporabno likovno sredstvo, kot vsebina, metoda ali strategija, ki je učencem na široko odprla vse poti za oblikovanje prihodnosti, kot rečeno čez 1016 let. Prav vsa dela so bila v velikosti plakatov, od velikosti formata 60 x 40 cm do velikosti 100 x 70 cm, katere smo razstavili, ene v učilnici, druge na panojih na hodniku šole. Prilagam nekaj del. ■

Literatura

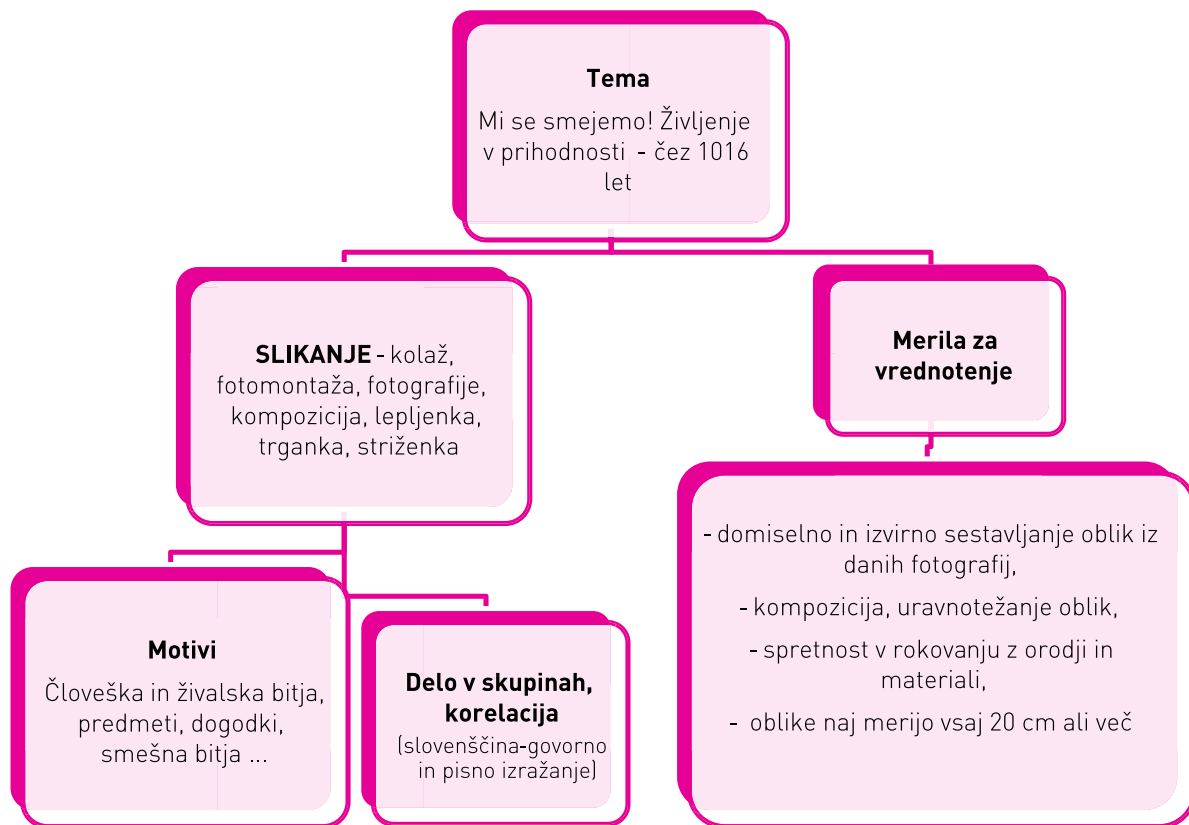
1. <http://sh.wikipedia.org/wiki/Fotomonta%C5%BEa>
2. Žižek, L. (2014). *Razvoj in tehnike fotomontaže*. Diplomsko delo. Fakulteta za elektrotehniko računalništvo in informatiko. Maribor.
3. <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/Photomontage>.

Opomba

- 1 Razvijanje domišljije kot procesni ali etapni cilj zato, ker jo razvijamo skozi vso osnovno šolanje. Kot zanimivost: Albert Einstein, znameniti fizik in znanstvenik, je nekoč dejal: »Domišljija je pomembnejša kot znanje.«

Tabela – razredna tabelska slika

Likovna dela učencev in njihovi zapisi¹

Detajl

Sliki 1 in 2: Skupina petih učencev 3. a razreda OŠ H. Smrekarja, Ljubljana, fotomontaža, kolaž; 100 x 70 cm.

Njihove zapisane izjave o likovnem delu: »Med delom mi je bilo smešno.« »Naredili smo žival, ki bo živel čez 1016 let. Naša ideja je bila dobra. Veliko

stvari smo prilepili.« »Imam malo opomb zaradi sošolca, ki ni poslušal mojih idej.« »Naloga ni bila težka je bila pa zelo smešna.«

Slike 3, 4 in 5: Fotomontaža, kolaž, 80 x 60 cm

Detajl 1

Detajl 2

Slika 6: Fotomontaža, kolaž, 80 x 60 cm

Detajl

Sliki 7 in 8: Fotomontaža, kolaž, 80 x 60 cm

»Najbolj sta mi bila vseč naša smešna pujsa.«

Sliki 9 in 10: Fotomontaža, kolaž, 80 x 60 cm

»Naš plakat govori o življenju čez tisoč let. Jaz sem izrezal tovornjak, sošolec pa raketni pogon in ga dodal. Tretji sošolec je na tovornjak prilepil računalnik. Nenavadni živali smo prilepili možga-

Detajl

ne.« »Naša pošast je imela 2 spreja, eden na hrbtu drugi na možganih, kjer je tudi oko in to pošast so napadali človeki z nahrbtnikom.«

Slika 11: Fotomontaža, kolaž, 80 x 60 cm

Slike 12, 13 in 14: Fotomontaža, kolaž, 80 x 60 cm

Opomba

1 Likovna dela so skupinsko delo učencev 3. a razreda Osnovne šole Hinka Smrekarja, Ljubljana, nastala v šolskem letu 2014/15.